

'EL LECTOR ACCIDENTAL'

VICENÇ PAGÈS JORDÀ

Un Sant Jordi agorafòbic

MANOLO GARCÍA

A *Tal qual*, Paul Valéry defineix la literatura com una venjança contra "l'esperit de l'escala". Aquesta expressió la va encunyar Diderot per referir-se als pensaments que se'n acudeixen quan ja és massa tard (l'escala és la de la tribuna d'oradors, i les millors rèpliques no ens venen pas quan hi som, sinó quan en baixem, i llavors ja no hi som a temps). El Parlament, com indica el seu nom, es basa en l'expressió oral; en canvi quan optem per escriure disposem de tot el temps que vulguem per anar polint i perfeccionant les frases fins que adquireixen –si és que hi arriben– la brillantor que considerem digna de fer pública.

Tot i que no coneixia l'expressió "l'esperit de l'escala", quan era petit estava convençut que els escriptors eren persones introvertides, de reflexos escassos, d'una superfície social molt limitada. Me'ls imaginava tancats a casa seva, gaudint de la solitud i defugint sistemàticament qualsevol compromís públic, repartint la jornada entre escriure de manera febril, jaure al sofà a imaginar escenes i assegurar a polir sense pressa frases memorables. A partir de l'observació de Valéry, ara ho diria d'una altra manera: si tens problemes amb el directe, et pots centrar en el diferit.

La meua experiència docent reforça aquesta sensació, ja que he comprovat any rere any que els alumnes més brillants en les rèpli-

ques espontànies són els que tenen més dificultats per aprendre a refer, retocar, perfeccionar una vegada i una altra els textos que escriuen. Habitats a l'èxit de la immediatesa, no han cultivat l'hàbit de la paciència, tan necessari per (re)escriure. Montserrat Roig ho deia d'una altra manera: escrivim perquè no ens escolten. En aquest supòsit, el perfeccionament no es produeix perquè ja haguem baixat de la tribuna d'oradors, sinó perquè no hi hem pujat. Sigui com sigui, les millors frases no se'n acudeixen davant dels interlocutors, sinó quan (re)visitem l'escena en la nostra ment. Escriure és saber transformar aquestes frases en un text.

Avui dia els mitjans de comunicació ens obliguen a ser eloqüents, sociables i a presentar un aspecte telegènic. És el que cal tant per ser presentador del temps com president del país, estrella musical o escriptor d'èxit. Es cotitza ser natural, directe i senzill, que no són precisament les qualitats més celebrades en un poema o una novel·la.

És per tot plegat que el mes d'abril sol ser d'una violència simbòlica extrema per a un escriptor dels que segueixen "l'esperit de l'escala", ja que sol haver d'assistir a còctels, entrevistes, tertúlies, debats, sessions fotogràfiques, un *crescendo* de socialitzacions en directe que culminen en la diada de

ELS MITJANS OBLIGUEN ELS ESCRITORS A SER ELOQUENTS, SOCIABLES I A PRESENTAR UN ASPECTE TELEGENIC

Sant Jordi amb una exposició pública prolongada, en ple carrer, davant desconeguts que desfilen durant hores davant les parades on l'escriptor està immobilitzat amb aquella paciència una mica crispada dels brocanters. La pandèmia té l'efecte de mitigar aquesta exhibició, que ha arribat a ser proçaç.

Un 23 d'abril de petit format

Amb els anys he après a desconfiar dels escriptors simpàtics, els que sempre troben la frase adequada, els que recorden els noms de tothom, els que saluden els desconeguts amb un somriure enlluernador, els que segueixen la moda, els que triomfen a les converses, els que tanquen els bars, excel·leixen explicant acudits i no callen ni sota l'aigua. Em costa imaginar aquests escriptors loquaços i cordials, perfectes relacions públiques de si mateixos, lluitant cos a cos amb una frase que no acaba de sonar bé, rebregant els papers o el teclat a les hores petites mentre busquen l'adjectiu precís o la resolució d'un diàleg. En la meua visió infantil i romàntica, confio més en els autors que presenten el "*torpe aliño indumentario*" de què parla Machado, els que duen camises que no conjunten i mitjons desparellats, els que no saben on ficar-se, els que titubegen, s'ennueguen, tartamudegen i es queden en blanc. Trobo molt raonable que Sartre titulés *L'idiota de la família* el llibre que va dedicar a Flaubert, i no tinc problemes per entendre els Salingers que fugen dels entrevistadors com d'una pedregada.

Arran de la pandèmia ens hem acostumat a les trobades de Meet i de Zoom, que han posat fi a la separació entre públic i privat. Ara l'escriptor parla sense abandonar el seu cau, a mig camí entre el cranc ermità i la celebritat del Twitch. Si Jordi Llovet va trobar que *La metamorfosi* de Kafka representa "la posada en literatura de les condicions mateixes de la feina i el destí de l'escriptor", la pandèmia ens ha acostumat a la visió de l'escarabat en *streaming*, de la seva casa a la teva, amb les sabatilles fora de camp.

Mentre fem càbales sobre el Sant Jordi de l'any que ve, tot indica que tindrem un Sant Jordi més descongestionat i perimetrat, més íntim i agorafòbic, el retorn a un petit format que potser ens reconciliarà amb la desmassificació que temps enrere relacionàvem amb la literatura. A veure si aquesta vegada l'escriptor no ha de patir per si algun jubilat li pregunta, com altres anys, si a la parada tenen alguna biografia de Napoleó, o per si una adolescent li demana un llibre per a "un noi que no llegeix". El lector podrà fullejar llibres sense que se l'emporti la gentada, i l'autor sociòpata podrà reduir el tracte social, i potser escriurà alguna frase i tot. ♦♦

OBRO FIL

ANNA GUITART

Contenta que em torneu a llegir

La setmana passada, Amazon Prime Video anunciava una sèrie sobre Sergio Ramos amb un cartell immens penjat al centre de Barcelona. Tenia una falta també immensa: hi deia "Ganes de que em torneu a veure". Després de l'excitació general, uns dies després el van corregir i, a més d'escriure correctament "Ganes que em torneu a veure", es reien una mica d'ells mateixos afegint "Ara sí, ens veiem sens(e) falta".

Jo de seguida vaig pensar en Gianni Rodari i en el seu *Llibre dels errors* (Joventut, amb traducció de Teresa Duran). A la introducció, diu que "Els errors són necessaris, profitosos com el pa, i, sovint, fins i tot bonics com la torre de Pisa". Tot el llibre, enginyós i divertit, demostra que té raó.

Qui no sé què en devia pensar, del primer cartell, és en Jacint Jané. Per si encara no us n'ha parlat cap criatura, sapigueu que és el nou veí de la Clàudia, un home misteriós que es comunica amb ella a través de pòstits. Quan els escriu la nena, sempre tornen amb les faltes corregides amb vermell. Ho fa per deformació professional, tot i que la Clàudia no acaba d'encertar quina és la seva feina. Aquesta és la història d'*Els pòstits del senyor Nohisoc* (La Galera), de la Tina Vallès, il·lustrat pel Christian Inaraja i premi Folch i Torres 2020. Formo part del jurat que el va escollir, així que li veig moltes virtuts, però una de les coses que més m'agrada és l'aposta que fa per visibilitzar, de manera divertida i emocionant, fent-la atractiva per als nens, una feina relacionada amb l'escriptura que a vegades sembla que no existeixi. No la dic obertament per no fer enfadar l'autora, però ja us la podeu imaginar.

El llibre de la Tina Vallès em fa pensar en la sèrie *Les aventures de la Napeu* (Estrella Polar), del Màrius Serra i la Roser Calafell. L'Alf i la Bet s'ho passen pipa buscant l'origen de diferents expressions, esperonats per la Napeu, una dona vella (esclar), que llegeix molt i els fa descobrir uns llibres molt útils que es diuen enciclopèdies i que ella utilitza per viatjar, també en el temps. Al tercer volum, que ha sortit fa poc, s'ocupen dels perepunyets i dels tiquismiquis, i tornem a trobar-hi un Enigmàrius al final. He de dir que és una part que a mi em fa sentir com un zero a l'esquerra. (No sé si aquesta expressió podria tenir llibre de la Napeu. Màrius?) ♦♦